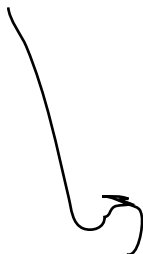

Opdracht:
ontwerp een poster

**over eigen verantwoordelijkheid,
over zelf doen.**

Succes!

het kan hier? of wil-
lekeurig op iets an-
ders...

Zelf doen!

Jurriaan Cals, organisatieactivist

Iedereen roept dat Nederland meer een kenniseconomie moet worden. Een kenniseconomie heeft mensen nodig die zelf verantwoordelijkheid nemen om mee te bewegen met de alsmaar veranderende wereld om ons heen. Mensen die zelf willen leren, vallen, opstaan en weer doorgaan. Zoals we het nu doen, zijn we die vaardigheid niet aan het vergroten, we worden met z'n allen juist steeds dommer en afhankelijker. Het is de hoogste tijd om dit te veranderen. Met het Nieuwe Nederland onderweg naar de kenniseconomie. En onderweg naar het nieuwe motto: Zelf doen!

Jong geleerd

Een van de eerste woorden die uit de mond van ieder klein nieuw mensje komen, is: 'Zelf doen!'. Vol overtuiging. Maar dat zelf doen wordt in de kiem gesmoord. Bezorgde ouders zeggen 'nee, niet aanzitten, voorzichtig, niet doen, je zou eens vallen, kom hier dan hou ik je hand wel vast'. Tot je een jaar of zes bent en je te horen krijgt: ruim je kamer op, eet je bord leeg, ga buiten spelen, zet je computer uit en ga toch eens

wat doen. De drang om dingen zelf te doen en te ontdekken is steeds onderdrukt, maar moet op sommige momenten blijkbaar uit de kast. Dat gaat niet zonder slag of stoot.

Tijdens hun schooltijd komen kinderen in deze spagaat terecht en ook als ze klaar zijn voor de arbeidsmarkt. Ze gaan ervan uit dat hun kennis en ervaring een verschil maken en dat hun vermogens ertoe doen. Ze zijn klaar om te groeien en zich verder te ontwikkelen. En als welkom krijgen ze te horen: 'welkom nieuwe medewerker, hier heb je een overzicht van onze regels en procedures, zo doen wij het hier'. Je zou het eens anders willen doen.

Pas op, kijk uit

Onze overregulerende overheid doet hetzelfde: ze neemt uithanden wat we zelf kunnen, waardoor we vergeten dat we het kunnen.

Neem de kruispunten, die zijn voorzien van verkeerslichten, zebrapaden, haaiantanden, drempels, waarschuwingsborden dat er drempels na-

deren, waarschuwborden dat er een waarschuwbord aankomt, extra verlichting, bordjes bij de verkeerslichten met de mededeling dat je bij groen licht door mag rijden, en zo kan ik nog wel even doorgaan.

Ook de omgeving is veel te gevaarlijk. Speelplaatsen zijn voorzien van rubberen tegels want je zou eens vallen. En ja hoor, als Japie met een bult thuiskomt is de vraag hoe dat toch mogelijk is en hoe het de volgende keer voorkomen kan worden. Nog even en we mogen net als in Amerika geen tikkertje meer spelen op de speelplaats want je zou eens vallen.

En als er een trap van een eeuwenoude werfmuur afbreekt omdat hij vol staat met swingende mensen is er niemand meer die zich afvraagt of de aanwezigen niet zelf konden bedenken dat een trap daar niet voor gemaakt is. Nee, we gaan de ambtenaar die verantwoordelijk is voor het onderhoud aansprakelijk stellen. We gaan ervan uit dat de wereld om ons heen veilig gemaakt is en er niets kan fout gaan. Hoe dom wij ons ook gedragen.

Use it or lose it

We hebben het allemaal geregeld. En het wordt steeds meer voor ons geregeld, er wordt voor ons gedacht en we laten steeds meer voor ons denken.

Als bijproduct van al dat regel krijg je ook nog de haast verslaafde reactie van mensen: 'Ik heb er recht op'. En hop ze nemen voorrang, rijden bijna iemand omver, want het bord gaf aan dat ze voorrang hadden. En tegelijk accepteren we als burgers geen risico meer. En wat erger is; het lijkt wel of we onze hersens steeds minder gebruiken. Directeur Hans Becker van de Humanitas-verzorgingstehuizen kan je vertellen dat hoe meer je ouderen uit handen neemt, hoe sneller ze achteruitgaan. 'Use it or lose it' is de uitspraak die daarbij hoort. Daarom geldt bij Humanitas het principe: doe nooit voor een bejaarde wat ze zelf kunnen. En help ze om zo veel mogelijk zelf te doen.

Door de overregulatie denken we steeds minder zelfstandig. We doen steeds meer wat anderen voor ons bedacht hebben. En we gaan elkaar daar steeds strakker op afrekenen. Ons innoverend vermogen verdampt op deze wijze en dat verhoudt zich slecht tot ons streven naar een kenniseconomie.

Zaaien en oogsten

Nederland wil graag een concurrerend en vooruitstrevend land zijn en daarom hebben we bedacht dat we een kenniseconomie willen worden, waarbij kennis een belangrijke economische factor wordt. In de Europese Unie hebben we dat vastgelegd in de Strategie van Lissabon in 2000. Nederland ontwikkelt nieuwe kennis en daarmee nieuwe producten om die vervolgens te verkopen aan anderen. Dat is ons economische model voor de toekomst. Vanaf dat moment hebben we als Nederland onze pijlen gericht op het opbouwen van de kenniseconomie.

Een kenniseconomie vraagt om onderzoekende, slimme mensen die nieuwe kennis ontwikkelen. Die buiten de bestaande kaders, tegen de grenzen van het bestaande, aan de randen

van het systeem, op zoek gaan naar vernieuwing. Mensen die juist willen afwijken van de bestaande paden en daar kijken waar niet alle anderen ook al gekeken hebben.

Dat vraagt onderzoek 'met andere ogen', neem bijvoorbeeld het onderzoek Veiligheid brandweerpersoneel. De conclusie van dat onderzoek is dat er veel brandweermensen doodgaan omdat ze geen regels, procedures en orders opvolgen. Een vernieuwende onderzoeksvraag zou zijn: Hoeveel brandweermensen leven er nog omdat ze zelf bleven nadenken en juist die orders niet hebben opgevolgd?

**‘ ALS BIJPRODUCT VAN AL DAT
GEREGEL KRIJG JE OOK NOG DE
HAAST VERSLAAFDE REACTIE VAN
MENSEN; IK HEB ER RECHT OP ’**

Het Nieuwe Nederland

In Het Nieuwe Nederland gaan we ervan uit dat we de toekomst niet kennen. We gaan onszelf bekwanen in het lezen van de patronen en het duiden van de veranderingen. We begrijpen dat we fouten nodig hebben om van te leren. We snappen dat we nooit iets nieuws leren als we het op de oude wijze blijven doen. We schaffen regels en procedures niet af, maar gebruiken ze weer als hulpmiddel en niet als bijbel. In Het Nieuwe Nederland moet je weer zelf nadenken bij de dingen die je doet, heb je weer zelf verantwoordelijkheid over je eigen welbevinden. En ben je dus ook zelf verantwoordelijk voor de fouten die je maakt.

In het nieuwe Nederland gaan we ervan uit dat er heel veel dingen zijn die we nog niet weten. Gaan we ervan uit dat morgen anders is als vandaag en dat we met de kennis van vandaag de situatie van morgen niet vanzelf kunnen handelen. Dat we morgen wederom moeten nadenken of de situatie dan vraagt om de oplossing die we gisteren hadden bedacht. Mensen worden gestimuleerd en uitgedaagd, om daar waar het lastig is op zoek te gaan naar handige, slimme, doordachte oplossingen. We dagen ze uit zelf op zoek te gaan naar oplossingen in plaats van te wijzen naar anderen. En faciliteren ze om met die nieuwe kennis de boer op te gaan om dat te verkopen of te delen en zo weer nieuwe kennis op te doen.

Jutten

Als je goed kijkt bestaat Het Nieuwe Nederland al in het klein. Op Terschelling staat het Juttersmuseum. Het mooiste museum dat ik ken. Het is eigenlijk een uit de hand gelopen hobby van een jutter die zijn spullen bij elkaar gezet heeft

en dat in een oude boerderij tot een aansprekend museum heeft omgezet. In de achtertuin staat een piratenschip, een kasteel en de tuin ligt vol gejut materiaal. Bij de entree van de achtertuin hangt een bord dat kinderen die zich bezeren een pleister krijgen en dat de ouders zelf voor hun kroost verantwoordelijk zijn. Kinderen, en stiekem ook de volwassenen, hebben allang niet meer zo'n mooie speeltuin gezien. Je mag zomaar op een richeltje lopen, over een muur springen, in de mast klimmen of aan een touw hangen. Je mag zomaar zelf enge dingen doen. En dat is leuk! Zelfs als je valt en er een bult aan overhoudt.

HNN geeft je weer de kans om risico's te lopen, om met je hoofd tegen de muur te lopen, en vooral om te leren. Om te leren omgaan met de dingen van morgen die we nu nog niet kennen.

Over de auteur

Jurriaan Cals is organisatieactivist heeft een eigen bedrijf ManageNet en werkt met het netwerk DeLimes. Houdt zich bezig met organisatieontwikkeling, veiligheidsvraagstukken, crisismanagement en de koppeling tussen (veiligheids-)gedrag op de werkvloer en de besturingsfilosofie van organisaties.

E-mail: jurriaan.cals@delimes.nl

De foto is een grafitti van Lastplak (www.lastplak.nl) bij de Pauluskerk in Rotterdam. De foto is gemaakt door FaceMePLS.

Dit Essay maakt deel uit van het boek 'Verkenning Nieuw Nederland'. Kijk voor meer essays en inspirerende ideeën om je heen en op: www.verkenningnieuwnederland.nl (Daar is het ook mogelijk een fysieke versie van het boek te bestellen)

In dit boek laten inspirerende denkers, groot en klein, zien waar volgens hen Nederland maatschappelijk beter kan. Ze dagen je uit om ook zelf aan de slag te gaan...

De toekomst is eigenlijk nog nooit een extrapolatie van het heden geweest. Morgen zal anders zijn dan gisteren, met andere wensen, andere uitdagingen en kansen. Terwijl we gewend zijn te denken in extrapolaties, zijn er in de samenleving altijd mensen die 'nieuwe dingen zien' of 'nieuwe dingen bedenken'. Zij ondernemen en gaan allianties aan, soms impulsief of omdat ze voelen dat het goed is. Soms om dat ze denken dat het roer voor hen 'nu om moet'. 'De geschiedenis kruipt niet, ze springt', zoals Taleb, hoogleraar Onzekerheidskunde het verwoordt. De gedachte om ons te baseren op het verleden is zo sterk, dat dit de kracht in de kiem smoort om initiatieven te ontplooiën die geen garantie kennen uit het verleden.

Nederland is mooi, sterk en rijk. Rijk aan mensen en rijk aan ideeën. Rijkdom is een voorrecht, maar wel iets dat je moet kunnen zien, waarderen en gebruiken. Want welke inventieve ideeën bevinden zich buiten het gebaande pad en zijn geestverruimend voor de discussies van vandaag? De uitdaging met het boek *Verkenning Nieuw Nederland*, is de verkenning naar dat wat we niet zien, dat wat niet direct opvalt, dat wat we pas zien als we heel goed kijken.

Colofon boek: Verkenning Nieuw Nederland

Tekst- en beeldredactie: Nathalie Lecina (IMI), Floor Jaspers (Floor Jaspers), Susan Bink (Tikimo)

Auteurs (in volgorde van verschijning): Adrian de Groot, Joost Zaat, Annemarie van Dalen, Bas Pastoor, Camiel Versluis, Margot Weijnen, Judith Schueler, Elsbeth Koek, Guido Enthoven, Menno Lammers, Laura Hornick, Julien Haffmans, Jurgan van der Heijden, Els Schopman, Klaartje Molthof, Marleen Sanders, Meike van de Linde, Jurriaan Cals, Floor Jaspers, Jeroen Fikkers, Hester van der Burg, Jan Turk, Marjorieke Glaudemans, Yung Lie, Floor Basten, Derk Jan Stobbelaar, Jet Proost.

Inspirerende tussenstukken: Jul Shakur, Daluca, Nantwan (gedichten)

Fotografie: In deze bundeling komen foto's voor. Deze foto's zijn door de fotografen direct beschikbaar gesteld of beschikbaar gemaakt via Flickr.com onder een Creative Commons Licentie. De Creative Commons Licenties zijn te vinden via de volgende links:

CC BY-SA 2.0: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/2.0/deed.en>

CC BY 2.0: <http://creativecommons.org/licenses/by/2.0/deed.en>

Een aantal foto's zijn bewerkt. Zowel de bewerkte als de onbewerkte foto's mogen verder verspreid worden onder hetzelfde license als de originele versie.

p.6: Nationaal Historisch Museum (CC BY-SA 2.0), p.8: M.J. Ambriola (CC BY-SA 2.0), p.21: Gionvanni / Giopuo (CC BY-SA 2.0), p.28 en p.29: FaceMePLS (CC BY 2.0), p.33: Richard Rutter/Clagnut (CC BY 2.0), p.44: Camiel Versluis, p. 49 boven: Marc Samsom (CC BY 2.0), p.49 onder: Geoffrey Magnan/Geoffrey M. (CC BY 2.0), p.54: DJ Hoogderdijk / Denkrahm (CC BY), p.78: Pete Birkinshaw / BinaryApe (CC BY 2.0) en Patrick Savalle (CC BY 2.0), p. 86: Susan Bink, p. 93: Tup Wanders / Tuppus (CC BY 2.0), p.95: Randy Aquilizan / irOcko (CC BY 2.0), p.97: Michael Coté/Cote (CC BY 2.0), p.97: Randy Aquilizan / irOcko (CC BY 2.0), p.107: H.L.I.T. (CC BY 2.0), p.110: Esther Westerveld / westher (CC BY 2.0), p.112: Guy Renard / Tusca Mendaharin (CC BY 2.0), p. 119: FaceMePLS (CC BY 2.0) met graffiti van Lastplak, p.127: Susan Bink, p. 155: Bert Kaufmann (CC BY 2.0), p.161: Bert Kaufmann (CC BY 2.0)

Logo en illustraties: Nathalie Lecina en Susan Bink

gedrukt door: Wöhrmann Printservice (www.WPS.nl)

ISBN 978-90-8570-970-1

© IMI, het copyright per essay berust bij de respectieve auteurs, 2012

